

*Голові разової спеціалізованої
вченої ради ДФ 58.082.128
Західноукраїнського національного університету
д.е.н., професору Монастирському Г.Л.*

ВІДГУК

офіційного опонента

**докторки економічних наук, професорки, професорки кафедри
економіки та міжнародних економічних відносин Луцького
національного технічного університету
Рудь Надії Терентіївни
на дисертацію Васіна Арсенія Ігоровича на тему
«Публічне управління інфраструктурним забезпеченням розвитку
економіки післявоєнного оновлення», подану на здобуття наукового
ступеня доктора філософії
у галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування»
за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»**

Актуальність теми наукового дослідження та її зв'язок з напрямками науково-дослідних робіт. Стабільне функціонування й розвиток економіки значною мірою залежить від її інфраструктурної складової. Інфраструктура виступає визначальним фактором економічного зростання, структуризації економічної системи, забезпечення її конкурентоспроможності, стійкості й адаптивності, інструментом формування умов вирішення нагальних завдань у всіх сферах суспільної життєдіяльності.

Російська агресія проти України спричинила й продовжує спричиняти значні руйнування й пошкодження практично всіх видів інфраструктури у всіх регіонах країни, формуючи цим самим значні загрози національній безпеці. Виклики війни й післявоєнного оновлення посилюють увагу до пошуку нетипових прогресивних підходів вирішення поточних й стратегічних завдань інфраструктурного забезпечення розвитку економіки. За цих умов постає гостра необхідність вироблення дієвих управлінських механізмів забезпечення захисту й відбудови на новій технологічній основі інфраструктурних об'єктів, інфраструктури, спроможної забезпечити життєдіяльність країни в умовах

війни та стати каталізатором післявоєнного оновлення економіки. В цьому зв'язку вкрай актуальними є обрана тема та проведене за нею Васієм Арсенієм Ігоровичем дисертаційне дослідження, метою якого є теоретико-методологічне обґрунтування механізмів публічного управління інфраструктурним забезпеченням розвитку економіки післявоєнного оновлення та вироблення на цій основі практичних рекомендацій щодо їх удосконалення.

В рамках досягнення окресленої мети автору вдалось: поглибити теоретико-методологічні підходи до розгляду ознак й ролі інфраструктурної складової економіки та обґрунтувати сутність інфраструктурного забезпечення економіки з наведенням його авторського трактування як системи й процесу; теоретично обґрунтувати необхідність публічного управління інфраструктурним забезпеченням розвитку економіки, яке органічно повинно доповнювати механізми ринкового регулювання, та сформувати його авторське визначення; визначити методологічні підходи до дослідження системи публічного управління інфраструктурним забезпеченням розвитку економіки відповідно до специфіки її побудови й середовища функціонування; здійснити аналіз інфраструктурного забезпечення економіки в аспекті оцінки завданої шкоди, збитків та потреб у відновленні інфраструктури, в аспекті аналізу тенденцій розвитку інфраструктурного забезпечення з використанням міжнародних індексів та здійснення міжкраїнних порівнянь, в аспекті оцінки впливу інфраструктурного забезпечення на розвиток економіки, з метою формування інформаційно-аналітичного базису вироблення механізмів публічного управління ним; дослідити інституціональне середовище публічного управління інфраструктурним забезпеченням економіки в розрізі його двох складових: підсистеми інституціонального середовища побудови організаційно-функціональної структури управління інфраструктурним забезпеченням розвитку економіки, підсистеми інституціонального середовища вироблення механізмів публічного управління інфраструктурним забезпеченням розвитку економіки; проаналізувати функціональні механізми

публічного управління інфраструктурним забезпеченням економіки в контексті їх підпорядкування цілям інфраструктурного розвитку, узгодженої реалізації в системі багаторівневого управління, орієнтації на врахування специфіки об'єктів управління й на цій основі визначити ті їхні аспекти, що потребують удосконалення; визначити цільові орієнтири формування інфраструктурного забезпечення, спроможного виступити підґрунтям післявоєнного оновлення економіки; розробити пропозиції щодо формування інституціональної моделі публічного управління інфраструктурним забезпеченням економіки післявоєнного оновлення; виробити рекомендації щодо удосконалення механізмів публічного управління інфраструктурним забезпеченням в контексті побудови інноваційної високотехнологічної моделі економіки України.

Дисертаційне дослідження виконане в межах науково-дослідних робіт Західноукраїнського національного університету за такими темами: «Розроблення програми підвищення ефективності управління розвитком територіальної громади в умовах сучасних загроз» (державний реєстраційний номер 0122U200784) – в частині аналітичної оцінки розвитку інфраструктури територіальної громади та діяльності органів місцевого самоврядування щодо управління ним; «Механізм використання новітніх цифрових інструментів в діяльності бізнесу» (державний реєстраційний номер 0125U002159) – в частині аналітичної оцінки використання цифрового інструментарію інфраструктурними організаціями в аспекті підвищення їхньої стійкості; «Менеджмент та публічне управління в умовах сучасних трансформацій» (державний реєстраційний номер 0123U103562) – в розробці розділу «Публічне управління розвитком інфраструктури»; «Моделі управління інвестиційно-інноваційною діяльністю підприємств у кризових та післякризових умовах» (державний реєстраційний номер 0126U003631) – в розробці розділу «Управління розвитком інноваційної інфраструктури в умовах викликів воєнного часу та повоєнного відновлення».

Отже, тема дисертаційної роботи Васіна Арсенія Ігоровича є актуальною,

її розкриття через вирішення комплексу вдало сформованих завдань, спрямоване на вироблення сучасних підходів до удосконалення публічного управління інфраструктурним забезпеченням розвитку економіки з врахуванням складних викликів післявоєнного оновлення.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Аналіз змісту дисертаційної роботи і наукових публікацій Васіна А.І. дає підстави для висновку про те, що наукові положення, висновки і рекомендації, винесені на захист, відповідають такому виду досліджень і мають належний ступінь обґрунтованості, який забезпечений:

- грамотною сформульованою метою дослідження та постановкою завдань її досягнення, коректністю визначення об'єкта й предмета дослідження, що дозволило закласти чітку логіку викладу матеріалу й виходу на обґрунтовані висновки та рекомендації;

- опрацюванням значного масиву вітчизняної й зарубіжної наукової літератури за темою дисертації, законодавчих та нормативних актів України (список використаної літератури налічує 229 джерел), статистичних даних та матеріалів міжнародних інституцій;

- обраною методологічною базою дослідження, що охоплює фундаментальні положення теорій: систем, публічного управління й державного регулювання економіки, інституціоналізму, як підґрунтя використання системного, інституціонального, функціонального, комплементарного, синергетичного, компаративного підходів; використанням широкого спектру методів дослідження, адаптованих до вирішення завдань в рамках досягнення мети дисертаційної роботи. Так, в роботі використано методи: системного аналізу, систематизації, узагальнення (підрозділ 1.1); функціонального аналізу (підрозділ 2.3); компаративного аналізу (підрозділ 2.1); абстрактно-логічного моделювання (підрозділ 1.2); статистичні методи (підрозділи 2.1; 2.2); морфологічний аналіз (підрозділ 2.1); інституціональний аналіз (підрозділ 2.2); методи математичного моделювання (підрозділи 2.1;

3.1); інтегрованого підходу (підрозділи 1.2; 2.2); структурно-функціональний підхід (підрозділ 1.1; 2.3); синергетичний підхід (підрозділи 3.2; 3.3);

– належною апробацією отриманих результатів на 8 міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Виклад матеріалу дисертації характеризується системністю, логічністю, чіткою аргументацією. Наукові положення, висновки та рекомендації, наведені в дисертаційній роботі мають належний ступінь обґрунтованості і підтверджують те, що вона є самостійним, цілісним, завершеним дослідженням. Ретельне ознайомлення з рукописом дисертації та опублікованими здобувачем працями, наданим звітом про перевірку рукопису на академічний плагіат дає підстави для висновку про відсутність порушень академічної доброчесності. Використані здобувачем окремі тексти і результати інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Зміст, структура дисертаційної роботи та наявність елементів наукової новизни. Структурно дисертаційна робота включає анотацію, вступ, три розділи, кожен з яких складається з трьох підрозділів й проміжних висновків, висновки, список використаних джерел (усього 229 найменувань, у т. ч. 54 іноземних) і додатки. Структура дисертаційної роботи формує логічну послідовність теоретичного обґрунтування, аналітичного забезпечення й конструктивного окреслення вирішення завдань і досягнення мети наукового дослідження.

Зміст дисертаційної роботи відповідає визначеній меті, завданням, об'єкту й предмету дослідження, відображає відповідність дослідження спеціальності «Публічне управління та адміністрування», демонструє високий рівень розуміння та належний рівень розкриття проблематики здобувачем. Висновки дисертаційної роботи логічно випливають з викладеного матеріалу, кореспондуються із визначеними завданнями, є належно обґрунтованими. Виклад матеріалу лаконічний, коректний, з дотриманням вимог академічного письма.

Ознайомлення з дисертаційною роботою та публікаціями здобувача

дозволяє стверджувати про їх ґрунтовність та наявність в них наукової новизни, що стосується:

- запропонованої методики інтегрального оцінювання спроможності інфраструктурного забезпечення формувати передумови розвитку економіки в орієнтації на досягнення цілей сталого розвитку, підвищення її інклюзивності, інноваційності, цифровізації, як базису реалізації проривних напрямів післявоєнного оновлення (підрозділ 2.1). Вона закладає методичне підґрунтя формування інформаційно-аналітичної бази вироблення обґрунтованих публічно-управлінських механізмів вирішення завдань інфраструктурного забезпечення економіки в умовах воєнного і повоєнного часу;

- розроблених методичних підходів до визначення цільових орієнтирів інфраструктурного забезпечення розвитку економіки післявоєнного оновлення з використанням дворівневого сценарного моделювання (підрозділ 3.1), яким передбачено одночасне врахування двох векторів детермінації: ендогенного – варіативності управлінських рішень, та екзогенного – тривалості та масштабності впливу воєнної агресії, що дає можливість окреслити сценарії публічно-управлінського впливу, які б забезпечили удосконалення інфраструктурної системи та її гармонізацію з прогресивними трендами європейського інфраструктурного середовища;

- удосконалення теоретичних засад інфраструктурного забезпечення розвитку економіки, зокрема, на відміну від існуючих підходів, обґрунтовано, що інфраструктурне забезпечення має дуальну природу, яка знаходить прояв в системному й процесному аспектах, на підставі чого наведено авторське визначення інфраструктурного забезпечення розвитку економіки (підрозділ 1.1);

- наукового обґрунтування підходів до формування й функціонування системи публічного управління інфраструктурним забезпеченням розвитку економіки в умовах сучасних викликів, зокрема обґрунтовано вироблення публічно-управлінських впливів з врахуванням специфіки завдань

післявоєнного оновлення економіки, форми власності інфраструктурних інституцій та їх приналежності до категорії критично важливих (підрозділ 1.2);

- напрацювання теоретико-методологічних підходів до аналізу інституціонального середовища публічного управління інфраструктурним забезпеченням економіки, особливостями яких є врахування суб'єктно-об'єктних характеристик публічного управління й розгляд його інституціонального середовища як єдності двох складових: підсистеми інституціонального середовища побудови організаційно-функціональної структури публічного управління інфраструктурним забезпеченням розвитку економіки; підсистеми інституціонального середовища вироблення механізмів публічного управління інфраструктурним забезпеченням розвитку економіки (підрозділ 2.2);

- вироблених наукових підходів до аналізу функціональних механізмів публічного управління інфраструктурним забезпеченням економіки, що передбачають їх розгляд в таких основних площинах: площині підпорядкування функціональних механізмів цілям публічного управління інфраструктурним забезпеченням; площині реалізації функціональних управлінських механізмів в рамках багаторівневого управління інфраструктурним забезпеченням економіки; площині орієнтації функціональних механізмів на специфіку об'єктів управління з акцентуванням уваги на: критичну інфраструктуру, врахування галузевої специфіки інфраструктури, здійснення підприємницької діяльності в приватному й публічному секторах (підрозділ 2.3);

- розроблення методологічного підґрунтя формування інституціональної моделі публічного управління інфраструктурним забезпеченням економіки післявоєнного оновлення, зокрема обґрунтованих принципів побудови такої моделі, підходів до вироблення інфраструктурної політики та механізмів її реалізації, національної стратегії розвитку інфраструктури (підрозділ 3.2);

- поглиблення науково-методологічних підходів до вироблення механізмів інфраструктурного забезпечення в контексті побудови інноваційної

високотехнологічної моделі економіки, зокрема обґрунтованих концептуальних підходів до розвитку цифровізації економіки та підвищення її спроможності до інноваційно-технологічної модернізації, створення інфраструктурного забезпечення реалізації інноваційних процесів на всіх їх етапах, інтеграції потенціалу інноваційних інституцій в рамках формування кластерних структур (підрозділ 3.3).

Повнота викладення наукових положень, матеріалів, висновків і рекомендацій дисертації в опублікованих наукових працях. Основні наукові положення та висновки дисертаційного дослідження опубліковано у 13 наукових працях, серед яких: 4 статті у фахових наукових виданнях категорії Б, 3 з яких одноосібні, 1 стаття у зарубіжному виданні, 8 – наукові публікації, які додатково відображають наукові результати дисертації. Загальний обсяг опублікованих праць, у яких розкрито основні наукові результати дослідження, становить 7,4 д.а., особистий внесок автора складає 6,2 д.а.

Аналіз опублікованих матеріалів дає підстави для висновку про те, що вони відображають зміст й висновки дисертаційної роботи, відповідають вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії.

Теоретична та практична цінність одержаних результатів дисертаційного дослідження. Одержані Васіним Арсенієм Ігоровичем наукові результати є важливими для розвитку теоретичних та методологічних положень публічного управління інфраструктурним забезпеченням розвитку економіки післявоєнного оновлення.

Результати дисертаційного дослідження представлені у формі методичних і практичних рекомендацій та запровадженні в практичну діяльність органів влади та публічних інституцій. Зокрема напрацювання автора в питаннях забезпечення сприяння ефективній організації міжмуніципального співробітництва в сфері утримання дорожньо-транспортної інфраструктури, управління побутовими відходами,

водопостачання на основі удосконалення методичного, консультаційного, інформаційного забезпечення органів місцевого самоврядування щодо застосування форм міжмуніципального співробітництва для вирішення завдань інфраструктурного розвитку територіальних громад області взяті до використання Департаментом архітектури, містобудування, житлово-комунального господарства та енергозбереження Тернопільської обласної військової адміністрації при залученні потенціалу міжмуніципального співробітництва в процеси інфраструктурного розвитку територіальних громад (довідка №01-09/665 від 19.03.2026 року); рекомендації автора щодо формування основного блоку завдань, які мають вирішуватися органами місцевого самоврядування в напрямі формування smart-інфраструктури в орієнтації на створення ефективних цифрових сервісів для громадян і бізнесу, інноваційного розвитку громад, адаптації громад до умов воєнного та післявоєнного періоду використані Управлінням стратегічного розвитку міста Тернопільської міської ради при формуванні Стратегії розвитку Тернопільської міської територіальної громади до 2027 року (із перспективою дії до 2034 року) з метою обґрунтування підходів до розвитку муніципальної інфраструктури (довідка №29/2 від 23.03.2026 року); розробки здобувача в частині підвищення інституційної спроможності органів місцевого самоврядування базового рівня здійснювати підготовку інфраструктурних інвестиційних проєктів; рекомендації щодо здійснення консультаційного супроводу органів місцевого самоврядування в питаннях використання інструментарію стратегування та проєктного управління при вирішенні завдань інфраструктурного розвитку територіальних громад використані Агенцією регіонального розвитку в Тернопільській області при визначенні напрямів роботи щодо здійснення консультаційної та експертної підтримки органів місцевого самоврядування в питаннях розроблення стратегій та програм розвитку інфраструктури територіальних громад, надання методичної допомоги щодо розроблення інфраструктурних інвестиційних проєктів та залучення інвестицій для їх реалізації (довідка №286 від 08.04.2026 року).

Основні положення та результати дисертаційного дослідження впровадженні у навчальний процес Західноукраїнського національного університету при поглибленні змістового наповнення та розробленні управлінських ситуацій з дисциплін «Державне управління», «Управління інноваціями в публічній сфері», в рамках підготовки здобувачів за освітньою програмою «Публічне управління та адміністрування» на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти та дисципліни «Публічне управління», що викладається для здобувачів на другому (магістерському) вищої освіти за спеціальністю D4 «Публічне управління та адміністрування». Результати дослідження також використовувалися при формуванні тематики кваліфікаційних робіт за спеціальністю D4 «Публічне управління та адміністрування» (довідка №126-26/1044 від 01.05.2026 року).

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації. Відзначаючи високий рівень поданої до захисту дисертації, ґрунтовність дослідження важливих і складних питань публічного управління інфраструктурним розвитком в умовах воєнного і повоєнного часу, слід вказати на деякі дискусійні положення та зауваження:

1. Дисертаційна робота значно виграла б, якби здобувач ґрунтовні напрацювання щодо аналізу інституціонального середовища (підрозділ 2.2), оцінки функціональних механізмів публічного управління інфраструктурним забезпеченням економіки (підрозділ 2.3) представив більш наглядно з використанням схем і рисунків, що дозволило б краще продемонструвати запропоновані методологічні підходи та їх практичне втілення.

2. Здобувач у своїй роботі запропонував систему індикаторів інфраструктурного забезпечення економіки України в орієнтації на післявоєнне оновлення (с.106 – 108) за такими напрямками як: забезпечення оновлення економіки на засадах сталого розвитку; реалізація концепції інклюзивного розвитку; реалізація концепції інноваційно-технологічного оновлення економіки; цифровізація економічного й суспільного розвитку. Для ідентифікації наявних можливостей й проблем в інфраструктурному

забезпеченні економіки, як передумови вироблення інфраструктурної політики, доцільно було б представити наведені індикатори в розрізі стимуляторів і дестимуляторів інфраструктурного розвитку.

3. В розділі 1 дисертаційної роботи (с. 59) здобувачем наведено авторське визначення публічного управління інфраструктурним забезпеченням розвитку економіки як діяльності органів влади всіх рівнів та громадських інституцій у взаємодії з підприємницькими структурами щодо вироблення й реалізації цілеспрямовуючого, організуючого й регулюючого впливу на процеси інфраструктурного забезпечення розвитку економіки з метою вирішення назрілих завдань суспільного розвитку на різних рівнях суспільної життєдіяльності (національному, регіональному, місцевому). З врахуванням цього, в роботі слід було б розкрити форми участі громадських інституцій у виробленні механізмів публічного управління інфраструктурним забезпеченням економіки.

4. У дисертаційній роботі (с.145–146) здобувач слушно акцентує увагу на специфіці публічного управління природними монополіями в інфраструктурній сфері і зазначає, що «з огляду на соціальну й економічну значимість послуг, що надаються суб'єктами природних монополій, перед публічним управлінням постає завдання вироблення механізмів управлінського впливу на державні й комунальні інфраструктурні підприємства, які б дозволили їм домагатись економічної ефективності при одночасному досягненні критеріїв соціальної ефективності». Проте, здобувачем не розкриваються підходи до вирішення поставленого завдання.

5. Здобувачем зроблений висновок, що «досягнення прориву в інфраструктурному розвитку, який би дозволив створити сприятливі передумови динамічного післявоєнного оновлення економіки й українського суспільства загалом, знаходиться в площині синергії чіткої, послідовної, адаптивної до врахування функціональних типів територій державної інфраструктурної політики та проактивної інфраструктурної політики регіонів» (с. 202). З врахуванням цього робота значно виграла б за умови

розроблення здобувачем пропозицій щодо формування механізмів управління інфраструктурним забезпеченням для кожного з функціональних типів територій – територій відновлення; регіональних полюсів зростання; території з особливими умовами для розвитку; територій сталого розвитку.

Наведені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження Васіна Арсенія Ігоровича та вказують на багатоаспектність, складність й перспективність досліджуваної здобувачем проблематики.

Відповідність роботи вимогам до дисертацій, що подаються на здобуття ступеня доктора філософії. Дисертаційна робота Васіна Арсенія Ігоровича «Публічне управління інфраструктурним забезпеченням розвитку економіки післявоєнного оновлення» є цілісним, завершеним, самостійним дослідженням, яке виконане з дотриманням вимог академічної доброчесності, має теоретичну й практичну цінність, характеризується науковою новизною, є достатньо апробованим і вирішує важливе наукове завдання напрацювання теоретико-методологічних підходів та вироблення науково-практичних рекомендацій щодо удосконалення публічного управління інфраструктурним забезпеченням розвитку економіки післявоєнного оновлення.

Дисертаційна робота Васіна Арсенія Ігоровича «Публічне управління інфраструктурним забезпеченням розвитку економіки післявоєнного оновлення» відповідає спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування», вимогам до оформлення дисертацій, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40, вимогам до міждисциплінарних освітніх (наукових) програм, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 01 лютого 2021р. №128 та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а її автор – Васін Арсеній Ігорович, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за

спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування галузі знань 28
Публічне управління та адміністрування.

Опонент:

професорка кафедри економіки та
міжнародних економічних відносин
Луцького національного технічного
університету, докторка економічних
наук, професорка

Надія РУДЬ

ПІДПИС ЗАСВІДЧУЮ:
Учений секретар
ЛУЦЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
ТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
професор Алла ЗЕМКО